

Milan Kundera – Román a Evropa

Milan Kundera se ve své eseji, otištěné v časopisu Host, zabývá složitým postavením romanopisce v dnešní době, Evropě. Vysvětluje vznik románu, pojem romanopisec, ale také nám odhaluje, na co vše může román odkazovat.

Kunderovi byla udělena nejvýznamnější cena, jakou lze v Izraeli získat – mezinárodní cenu za literaturu. Poukazuje na zvláštní propojení Izraele a Evropy. Evropy jako zemi původu románu a Izrael jako státu, který se snaží respektovat tradici románu a původní roli romanopisce, zatímco náš starý kontinent na tyto pojmy a jejich význam pomalu ale jistě zapomíná.

Kundera se považuje za romanopisce a také nám zde vysvětluje na základě myšlenek G. Flauberta, kdo vlastně romanopisec je, a posouvá jeho názory ještě dál.

Romanopisec – snaží se zmizet za svým dílem, zřící se role veřejné osobnosti. Pokud totiž romanopisec oblékne roli veřejné osobnosti, ohrožuje tím svoje dílo, které pak může být chápáno zcela jinak. Např. jako odraz autorových názorů, gest apod. V dnešní době je ale v Evropě takto román chápán, a to díky masovým médiím, které schovávají dílo za autora. Jenže podle Kundery není romanopisec ani mluvčím svých myšlenek, takže je naprostý nesmysl se vůbec takovýmto způsobem na výtvor koukat. Jako důkaz uvádí mnoho příkladů, kde dílo dosahuje daleko vyšších intelektuálních kvalit, než měl sám autor. (Tolstoj a jeho Anna Karenina) Tuto skutečnost vysvětluje termínem moudrost románu. Pokud se autor touto moudrostí nechá vést, může vytvořit vynikající dílo. Tolstého Anna byla původně velmi nesympatická žena, její smrt by byla u čtenářů ospravedlněním, ale moudrost románu zavedla autora na zcela jiné, jedinečné vykreslení Anny tak, jak ji známe dnes.

Vznik románu chápe Kundera alegoricky. Přišel na svět jako ozvěna smíchu Boha, který se kouká na člověka a směje se nad lidskou ubohostí, když si myslíme, že myslíme, ale pravda nám přitom uniká. Člověk totiž nikdy není tím, čím si myslí, že je. V Evropě si tuto skutečnost autoři uvědomili jako první, a tím dali vzniknout novému umění románu. Typickým příkladem je Cervantesův Don Quijote.

Do opozice, jako nepřítel románu, staví agelasta (jeden z mnoha neologismů F. Rabelaisa) – toho, kdo se nikdy nesměje, protože nikdy neslyšel boží smích a myslí si, že pravda je vždy jasná. Tímto ovšem popírá individuum. Jelikož individuem se člověk stává až poté, kdy ztratí jistotu pravdy. A román, to je imaginární ráj individuí, kde licenci na pravdu nemá nikdo a každý může být pochopen.

Každý román nám dává odpověď na otázku *co je to lidská existence a kde tkví její poezie*, ale odpověď je pokaždé jiná. Závisí na autorovi.

Kundera nám ukazuje umění románu a romanopisce na svých oblíbených autorech z 18. stol., kdy např. Sterne dokázal během sto stran zcela zapomenout na svého hlavního hrdinu Tristana. Sterne vidí poezii lidské existence, krásu románu, ne v akci, která vyvolává reakci, ale právě v zastavení akce. Poezie existence je nevypočitatelná, je tam, kde se myšlenka bezhlavě toulá. Proto nelze označit nějaké století přídomek a nevzít v úvahu umění románu.

Např. 19. století je podle techniky označováno jako století páry, díky vynalezení parního pohonu, ale z pohledu umění románu je 19. století stoletím objevení hlouposti. Od této chvíle totiž získala hloupost zcela novou podobu. Díky Flaubertovi to už není pouze citelný nedostatek, ale především neoddelitelná část lidské existence. A s vývojem lidstva se vyvíjí i hloupost. Lidé, proto aby vypadali chytřejší, používají nejrůznější „inteligentní“ formule, které se ale záhy nesprávným použitím promění v naprosté hlouposti. Dnes se setkáváme s přejetými myšlenkami na každém kroku. Originalita individuálního myšlení je zatlačována kulturní Evropou novověku. Pro evropské romanopisce nastává další těžké období – snaha

zalíbit se komerci. Ve 30. letech proto Broch zavádí termín kýč. Tedy úsilí líbit se vždy a všem. Pro romanopisce to znamená přizpůsobit se, ztratit další, už tak mizivou část své originality. Pojem moderna už není symbolem revolty proti přejatým myšlenkám, ale být in, líbit se.

Kundera nás upozorňuje, že dnešní Evropa je plná kýčů, přejatých myšlenek, agelastů a je potřeba proti tomuto trendu bojovat. Je potřeba, aby bylo romanopisci znovu umožněno schovat se za svoje dílo, znovu vytvořit svět, kde se budou respektovat individua, originální nápady a spojí se imaginární svět románu a svět Evropy. Evropa ztrácí úctu k soukromému životu jedince a je nutné tento fakt změnit. Je škoda, že Evropa jako matka románu tluče svoje dítě a naprosto ho nechápe.